

Geweten wordt opnieuw kompas

Exhortatie *Amoris laetitia* is pastoraal en vol barmhartigheid, maar verandert de leer niet

- Gericht naar de realiteit van huwelijk en gezin
- Belgische bisschoppen zien een grondige verschuiving
- Gezinspastoraal is positief en kritisch

Erik DE SMET

In zijn onlangs verschenen exhortatie *Amoris laetitia* (De vreugde van de liefde) met de besluiten na twee bisschoppensynodes over het gezin, toont paus Franciscus een ander gezicht van de Kerk. „Het is een pastoraal gelaat, gericht op de realiteit van de mensen”, zei bisschop Luc Van Looy bij de persvoorstelling van die zendbrief. „De tekst spreekt niet zomaar algemene oordelen uit. De concrete levensomstandigheden van mensen moeten in rekening worden gebracht. Niemand wordt nog uitgesloten.” De bisschop van Gent spreekt van een grondige verschuiving en van het einde van een oordelende en veroordelende Kerk. „Er is geen weg meer terug”, stelt mgr. Van Looy.

Al verandert *Amoris laetitia* niets aan de grond van de kerkelijke leer over huwelijk, gezin en seksualiteit, de paus zegt duidelijk dat niet alle discussies beslecht moeten worden door het centrale leergezag. De plaatselijke bisschoppenconferenties krijgen meer ruimte voor eigen beleid.

Wat leveren de twee synodes over het gezin nu op? Theoloog Stijn Van den Bossche vroeg zich aanvankelijk af of de berg geen muis had gebaard. „Tijdens het lezen kwam echter de bekering”, vertelt Van den Bossche. „De

paus vraagt meer respect voor het persoonlijke zoeken van de mens. In plaats van onbuigzame regels te formuleren, vraagt hij om zelf, vanuit het geweten, de leer en het leven af te wegen. Zo pleit de tekst voor verantwoord ouderschap en voor voldoende tijd onder echtgenoten om beslissingen af te wegen.”

Het gaat de paus dus om het geweten van de mensen. Paus Franciscus erkent dat de Kerk er lang moeite mee had ruimte te geven aan het geweten van gelovigen. „Wij zijn geroepen de gewetens te vormen, echter niet er aanspraak op te maken ze te vervangen.” Alvast dat hernieuwde pleidooi voor het geweten maakt van *Amoris laetitia* een mijlpaal.

Komt het document tegemoet aan de verzuchtingen van katholieken in Vlaanderen, zoals die naar voren kwamen uit de enquêtes vóór de synode? Hilde Pex van de Interdiocesane Dienst voor Gezinspastoraal wijst erop dat er vooral een verlangen leefde naar grote openheid en gastvrijheid voor alle soorten relatievormen en gezinssituaties.

„Wereldwijd is de tijd wellicht niet rijp voor verdere stappen”

„De oproep klonk om niet langer veroordelend te kijken en het goede centraal te stellen”, legt Hilde Pex uit. „De tekst van de paus komt daar in hoge mate aan tegemoet, dankzij de uitdrukkelijk pastorale stijl. Over homoseksuele relaties zegt hij echter niets. Hij focust uitsluitend op man-vrouwrelaties. Dat is jammer, want wat moeten gelovige homoseksuelen in een re-

latie doen? Ze kunnen niet anders dan zich uitgesloten voelen. Het mooie vierde hoofdstuk over de liefde gaat toch ook over hen? Wellicht kregen velen daarentegen toch wat ze verlangden. Aan de verhoopte veranderingen in stijl, houding en taal komt de paus in hoge mate tegemoet. Helaas niet aan enkele heikle punten waarmee wij zitten.”

Het pauselijke document geeft ook geen duidelijk antwoord op de vraag naar communie voor hertrouwde echtgescheidenen. Hilde Pex: „De paus lijkt de bisschoppen de ruimte te geven om rekening te houden met de plaatselijke context. Het belang daarvan mag niet worden onderschat, maar mensen en gezinnen kunnen zich nog altijd veroordeeld voelen door de leer. Barmhartigheid is mooi, maar kan ook paternalistisch zijn. Wereldwijd is de tijd wellicht niet rijp voor verdere stappen.”

Voor mgr. Van Looy is dit document dan ook niet het einde van het proces. „Er is een weg geopend, een deur opengezet. Aan ons nu om het rijke document te bespreken met de velen die pastoraal geëngageerd zijn en met alle mensen die ‘de vreugde van de liefde’ zelf willen beleven, in goede en in kwade dagen.”

Kardinaal Walter Kasper, een vertrouweling van de paus, heeft alvast zijn conclusie klaar: „*Amoris laetitia* verandert de leer niet, maar verandert eigenlijk alles. Het schept ruimte voor de christelijke vrijheid van het geweten.”

Alles over de exhortatie is te vinden op www.kerknet.be (tik *Amoris laetitia* als zoekterm in).

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Liefdesbrief

„ Er bestaat een belangrijk verschil tussen idealen en idealiseren. Van het eerste heeft iedereen er enkele nodig, het tweede laat je beter achterwege. Dat is wat ook paus Franciscus doet in *Amoris laetitia*, zijn liefdesbrief aan het gezin.

Na twee synodes over het gezin waren de verwachtingen hooggespannen. Welke conclusies zou de paus nu trekken? Dat er over sommige delicate kwesties meningsverschillen bestonden, was een publiek geheim. Welke kant zou Franciscus kiezen? Op het eerste gezicht houdt hij de Kerk in het midden. Sommigen beklemtonen dat de paus niets aan de leer verandert, anderen vinden het vooral essentieel dat hij een andere toon en benadering hanteert. Wat is het nu?

Een beetje van beide, maar toch vooral het tweede. Dat de Kerk een wereldorganisatie is, heeft zo zijn voor- en nadelen. Het voordeel is dat de katholieke Kerk herkenbaarder en beter georganiseerd is dan om het even welke andere godsdienst. Een nadeel is dat ze soms een logge olietanker is die je moeilijk bijstuurt. Hoe dan ook, de Kerk bewaart altijd haar eenheid, zelfs al weten we dat er in de praktijk grote verschillen bestaan in de diverse werelden en culturen. Eenheid in verscheidenheid dus, een moeilijke, maar belangrijke evenwichtsoefening.

De paus probeerde niet in een aantal kwesties de ene strekking gelijk te geven ten koste van de andere. De manier waarop gelovigen bij ons kijken naar thema's als echtscheiding of homoseksualiteit verschilt nu eenmaal grondig van de visie in pakweg de Afrikaanse Kerk. Mensen die uitgerekend in die kwesties hoopten op een grote sprong kunnen dus ontgoocheld zijn.

Toch is *Amoris laetitia* een brief die de kerkelijke kijk op gezinnen radicaal bijstuurt. De bisschop van Gent, mgr. Luc Van Looy, sprak van een „paradigmawissel”, wat we kunnen vertalen als een verandering van wereldbeeld, van manier van kijken en denken. Krasse taal? Jazeker, maar terecht. Deze pauselijke brief breekt namelijk radicaal met het idealiseren van het gezin en dat is ongezien.

Lees maar even mee wat de paus schrijft: „Op sommige momenten stelden we een veel te abstract en bijna kunstmatige theologisch ideaal van het huwelijk voor, ver verwijderd van de concrete situaties en de praktische mogelijkheden van echte families. Die buitensporige idealisering, vooral wanneer we er niet slaagden te inspireren tot vertrouwen in Gods genade, hielp niet om het huwelijk meer wenselijk en aantrekkelijk te maken, maar deed precies het tegenovergestelde.”

Eenvoudiger gezegd: het echte familieleven verschilt grondig van het beeld van het gezin dat de Kerk koesterde. Die bekentenis is voor veel gezinnen herkenbaar. Het is niet alle dagen feest. Naast de mooie momenten zijn er stevast ook moeilijke tijden. Vele gezinnen slaan zich daar doorheen – en de paus drukt daarvoor zijn erkentelijkheid uit – maar soms lukt dat niet. Daarover schrijft Franciscus: „Het is belangrijk gescheiden mensen die een nieuwe verbintenis sloten te laten voelen dat ze wel degelijk deel uitmaken van de Kerk, dat ze niet uit de gemeenschap worden gestoten.” Een Kerk die begripvol en ondersteunend is in moeilijke momenten is zoveel christelijker dan een instituut dat kil veroordeelt.

Paus Franciscus laat het ideaal niet los, want hij blijft een vurige minnaar van het gezin. Hij laat echter wel het idealiseren los en hij gaat met beide voeten midden in de realiteit staan. Hij spreekt over passie en over de liefdesdans die nooit mag stoppen, maar net zo goed over het leven van elke dag, over tijd maken voor de kinderen. Deze paus houdt oprecht van gezinnen, van alle gezinnen, en hij steekt dat niet weg. Voor iemand die zelf geen gezin heeft, geeft hij blijk van een groot inlevingsvermogen. Dat maakt dat Franciscus niet enkel de hoogste kerkleider is, maar allereerst een herkenbare mens. ”

In het pauselijke document vind je een indringende bezinning op de echtelijke liefde. © KNA-Bild

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be